

Հերթական ատեստավորման ենթակա «Երաժշտություն» առարկայի վերապատրաստման դասընթացներ

Արեգնազան Եփրեմի Եփրեմյան

*ԹԵՄԱ՝ Ներառական կրթության կազմակերպման
առանձնահատկությունները երաժշտության դասաժամին*

Հետազոտական աշխատանք

Ղեկավար՝ Մարինե Մկրտչյան

Երևան 2021

Բովանդակություն

Ներածություն	-----	-2-
Գլուխ 1. Ներառական կրթությունը արդյունավետ դարձնելու նպատակով երաժշտության դասաժամին կիրառվող մանկավարժական տեխնոլոգիաները և մեթոդները	-----	-4-
Գլուխ 2. Ներառական կրթության առանձնահատկությունները երաժշտության դասաժամին	-----	-6-
Եզրակացություններ	-----	-13-
Գրականության ցանկ	-----	- 14-

Ներածություն

Ներառական կրթությունը կրթական այնպիսի ծրագիր է, որը բացառում է ամեն տեսակ խտրականություն երեխաների նկատմամբ, ապահովում է հավասար վերաբերմունք բոլոր մարդկանց հանդեպ, կրթական համակարգում ստեղծում է ուրույն պայմաններ առանձնահատուկ կրթական կարիքներ ունեցող անձանց համար:

Ներառական կրթությունը հանրակրթության զարգացման գործընթաց է, որը ենթադրում է կրթության մատչելիություն բոլորի համար, երեխաների ամենատարբեր կարիքների բավարարմանն ուղղված բոլոր տեսակի միջոցների ապահովում, ինչը հանրակրթական դպրոց մտնելու այցեքարտ է ընձեռնում հատուկ կարիքներ ունեցող երեխաներին:

Ներառական կրթությունը ձգտում է հասնել ուսուցման նկատմամբ առավել ճկուն մոտեցման՝ բավարարելու մարդկանց զանազան կրթական պահանջները: Եթե ներառական կրթության մտցրած փոփոխությունները ուսուցումն ավելի արդյունավետ դարձնեն, ապա կշահեն բոլոր երեխաները, այլ ոչ միայն առանձնահատուկ կրթության կարիքներ ունեցողները:

Ներառական կրթությունը ենթադրում է, որ աշակերտներն իրենց ողջ բազմազանությամբ ու յուրատեսակությամբ սովորում են կողք կողքի, նույն դպրոցում և դասարանում: Ներառական կրթությունը շատ բարձր է գնահատում ուսումնական գործընթացում յուրաքանչյուր աշակերտի ներդրումը: Սակայն այս սահմանումը, թերևս, թաքցնում է կրթական ներառում երևույթի բարդությունը: Ներառման սահմանումը ժամանակի ընթացքում փոփոխվել է, ինչի պատճառով ավելի է մեծացել պատշաճ ներդրումների, ռազմավարությունների և չափորոշիչների մշակման պահանջը: Առկա են կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող երեխաների սոցիալական և կրթական հմտությունների զարգացման բազմաթիվ խնդրահարույց հարցեր ու մարտահրավերներ, այդ թվում՝ ուսուցիչների կրթությունը և վերապատրաստումները, դպրոցների սոցիալական ու ֆիզիկական միջավայրի հարմարեցումները, ինչպես նաև ծնողների ակնկալիքները, մոտեցումները և պատկերացումները:

2005 թ. սեպտեմբերի 1-ին ուժի մեջ մտավ «Կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող անձանց կրթության մասին» ՀՀ օրենքը: Դրանով պետականորեն ճանաչվեց և ամրագրվեց նաև ներառական կրթությունը Հայաստանում:

ԿԱՊԿՈՒ անձանց կրթության մասին օրենքի ընդունումից 7 տարի անց ՀՀ Ազգային ժողովը հաստատեց հանրակրթության մասին օրենքում փոփոխություններ կատարելու օրենքի նախագիծը, որի համաձայն ՆԿ մասին օրենքը դառնալու է հանրակրթության օրենքի մի մասը՝ ըստ այդմ հանրակրթական համակարգը նախապատրաստելով համընդհանուր ներառականության, որը պլանավորված է կյանքի կոչել մինչև 2022թ.:

Այսօր Հայաստանը, ներառական կրթությունը դարձրել է պետական քաղաքականության կարևոր մասը:

Ներառումը կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող երեխաներին հնարավորություն կտա կրթություն ստանալ իրենց համայնքներում և չմեկուսանալ ընտանիքներից:

Ներառական կրթությունը ընդունում է, որ բոլոր երեխաները տարբեր են, և դպրոցներն ու հանրակրթական համակարգը պետք է հարմարվեն բոլոր սովորողների (զարգացման հապաղումներով, առանձնահատուկ կարիքներով և առանց դրանց) անհատական պահանջմունքներին:

Այն ընդունում է, որ երեխաները սովորում են տարբեր արագությամբ, իսկ ուսուցիչներին անհրաժեշտ են հատուկ հմտություններ՝ ուսուցման գործընթացի ճկունությունն ապահովելու համար: Պարզապես, երեխաներին անհրաժեշտ է հասկանալի, մատչելի դասավանդում: Իսկ դա իր հերթին ենթադրում է երեխայի առանձնահատկություններին, անհատական կրթական

պահանջումներին, զարգացման ընթացքին, ընդունակության, համապատասխանող տարբեր մեթոդների կիրառում:

Կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող երեխաների ընդգրկումը հանրակրթական դպրոցներ կմղի ուսուցիչներին կիրառելու նոր՝ անձնակենտրոն ուսուցման մեթոդներ՝ ապահովելով մեծ թվով մասնակիցների ընդգրկվածություն ուսուցման գործընթացում:

Ներառական կրթությունը որդեգրում է երեխայակենտրոն մեթոդաբանություն, համաձայն որի բոլոր երեխաները, ըստ իրենց կրթական պահանջների, անհատականություններ են: Ներառական կրթությունը ուսուցման ոլորտում ջանում է մշակել այնպիսի մոտեցումներ, որոնք տարատեսակ պահանջումներ բավարարելու հարցում կլինեն առավել ճկուն: Եթե ներառական կրթության ներդրած փոփոխությունների արդյունքում ուսուցումն ու ուսումնառությունը ավելի արդյունավետ դառնան, ապա կշահեն բոլոր երեխաները:

Ուսուցումը ներառական դպրոցներում հնարավորություն է ընձեռում երեխաներին ձեռք բերել անձնական կենսափորձի վրա հիմնված գիտելիքներ մարդու իրավունքների մասին, ինչը հանգեցնում է խտրական դրսևորումների նվազեցման, քանի որ երեխաները սովորում են ճիշտ հարաբերվել իրար հետ, ճանաչել և ընդունել միմյանց տարբերությունները:

Այսպիսով, ներառական կրթությունը՝

1. ընդունում է, որ բոլոր երեխաները կարող են սովորել.
2. ընդունում և հարգում է երեխաների տարբերությունները՝ տարիքը, սեռը, ծագումը, լեզուն, զարգացման խնդիրները, անհատական առանձնահատկությունները, ընտանիքի սոցիալական կարգավիճակը և այլն.
3. նպաստում է բոլոր երեխաների կարիքներին համապատասխան կրթական գործընթացի կազմակերպմանն ու իրականացմանը.
4. նպաստում է ներառական հասարակության կառուցման հեռահար ռազմավարական գաղափարի իրականացմանը.
5. դինամիկ և զարգացող գործընթաց է:

Կրթության մեջ ներառումը ենթադրում է՝

1. բոլոր սովորողների կրթական կարիքների հավասար գնահատում.
 2. ուսումնական, մշակութային, համայնքային միջոցառումներին սովորողների ներգրավվածության աստիճանի բարձրացում.
 3. դպրոցների վարած քաղաքականության վերակառուցում և դրա համապատասխանեցում սովորողների բազմազանությանը և առանձնահատկություններին.
 4. ուսուցման գործընթացում արհեստական խոչընդոտների վերացում և նրանում բոլոր սովորողների ներգրավում (չսահմանափակվելով միայն հաշմանդամ և կրթական հատուկ պահանջներ ունեցող սովորողներով).
 5. խոչընդոտները հաղթահարելու փորձի ձեռքբերում, որը կոչված է ապահովելու որոշակի սովորողների մասնակցությունն ուսումնական գործընթացին՝ սովորողների համար ավելի մեծ բարեփոխումների ակնկալիքով.
 6. սովորողների միջև առկա տարբերությունները ոչ թե որպես դժվար հաղթահարվող բարդության, այլ որպես կրթական գործընթացին նպաստող հանգամանքի ընդունում.
 7. սեփական համայնքում կրթություն ստանալու սովորողների իրավունքի ապահովում.
 8. ինչպես դպրոցի աշխատակազմի, այնպես էլ սովորողների համար ուսումնական պայմանների բարելավում.
 9. արժեքների ձևավորման ու զարգացման, ինչպես նաև նվաճումների մեծացման գործում դպրոցների դերի կարևորում.
 10. դպրոցների ու համայնքների միջև փոխշահավետ հարաբերությունների հաստատում.
 11. կրթությունը՝ որպես հասարակության մեջ մարդու լիարժեք ներառման և ինքնադրսևորման կարևորագույն գործոնի ճանաչում:
- Ներառական կրթության կազմակերպումը ենթադրում է ոչ միայն ընդհանուր հայեցակարգի սահմանում և ընդունում, այլև համապատասխան գործողությունների հստակ պլանավորում:

Ճյուղ 1. Ներառական կրթությունը արդյունազանքային հարմարությունն ապատակով երաժշտության դասաժամին կիրառվող մանկավարժական տեխնոլոգիաները և մեթոդները

Ներառական կրթության պայմաններում երաժշտության ուսուցման գործընթացը անհնարին է պատկերացնել առանց ուսուցման մեթոդների: Ուսուցման մեթոդները ուսուցչի և աշակերտի համատեղ կրթական նպատակների իրականացմանն ուղղված գործունեության ձևերն են: Մարդկությունը իր զարգացման ընթացքում ձևավորել և կիրառել է ուսուցման մեթոդների անթիվ բազմազանություն: Ավելին՝ ամեն ուսուցիչ ուսումնասիրելով ուսուցման մեթոդների բազմազանությունը, ինքն է ամեն դեպքի համար ստեղծում ուսուցման իր մեթոդները, որոնք առավել են համապատասխանում իր և իր աշակերտների հնարավորություններին, կարողություններին ու հետաքրքրություններին:

Ըստ սովորողների ակտիվության աստիճանի երաժշտության ուսուցման մեթոդները բաժանվում են ակտիվ և պասսիվ տեսակի՝ պայմանավորված սովորողների՝ ուսումնական գործընթացին մասնակցելու աստիճանով:

Պասսիվ ուսուցման մեթոդի կիրառման ընթացքում սովորողները միայն լսում կամ նայում են երգը կամ երաժշտությունը (ձայնագրություն, տեսանյութ):

Ակտիվ ուսուցման մեթոդի կիրառման ընթացքում սովորողները ինքնուրույն երգում, պարում, նվագակցում և ստեղծագործում են:

Ներառական կրթության պայմաններում ուսուցիչը մեկ դասաժամի ընթացքում կարող է կիրառել ուսուցման մեթոդների 2 ձևը միաժամանակ: Ինչու՞, որովհետև ներառական կրթության պայմաններում մեկ դասարանում սովորում են ծայրահեղ տարբեր ընդունակություններով և կարողություններով աշակերտներ և կան դասաժամեր, երբ խիստ ցածր կարողություններով երեխան չի կարող ակտիվ մասնակցություն ունենալ դասապրոցեսի ընթացքում: Հետևաբար ուսուցիչը իր դասաժամի ընթացքում ուսուցման մեթոդները պետք է համադրի, փոփոխի, մշակի և ծրագրի այնպես, որ նույն դասարանում տարբեր կարողություններով սովորող աշակերտները ստանան իրենց կարողությունների համապատասխան գիտելիքներ և հմտություններ և արդյունքում չտուժվեն ոչ բարձր կարողություններով ոչ էլ կրթության առանձնահատուկ կարիք ունեցող երեխաները:

Արդյունավետ է **համագործակցային մանկավարժական տեխնոլոգիան**, որն իմաստավորվում է համատեղ գործունեության և կոլեկտիվ հաղորդակցման հիման վրա կազմակերպված ուսուցում: Այդպիսի հաղորդակցման ձևեր կարող են լինել ունկնդրումները, զուգերգերը, խմբակային երգեցողությունը, աշակերտների զույգերով կամ ավելի մեծ խմբով կազմակերպված աշխատանքը, երաժշտական բեմականացումները:

Համագործակցային մանկավարժական տեխնոլոգիայի կիրառումը կարելի է պայմանականորեն բաժանել 3 հիմնական փուլերի

1. ուսումնական նյութի նախապատրաստում
2. աշակերտների նախապատրաստում համատեղ աշխատանքին
3. բուն ուսումնական աշխատանքի ընթացքը:

Իմ կարծիքով սա այն տեխնոլոգիաներից է, որի ներդրումը ներառական կրթություն կարևոր պայման է հանդիսանում: Քանի որ ներառական կրթության ամբողջ նպատակը կրթության հատուկ կարիք ունեցող երեխաների ներգրավելն է ուսուցման գործընթացին և բացի այդ ինտեգրելը կոլեկտիվում՝ առանց որևէ խտրականության: Իսկ այս տեխնոլոգիան հենց ինքը մի միջոց է, այս նպատակը իրականացնելու համար, քանի որ ինչպես նշվեց այս տեխնոլոգիայի հիմքում ընկած է համագործակցային, կոլեկտիվ աշխատանքի ձևը և սա մի միջոց է որով կրթության առանձնահատուկ կարիք ունեցող երեխաները կարող են համատեղ աշխատել մյուս աշակերտների հետ: Հայտնի է, որ խմբակային կամ զույգերով աշխատանքը ավելի է մտերմացնում աշակերտներին, այսինքն՝ դա նպաստում է, որ կրթության հատուկ կարիք ունեցող երեխաները իրենց զգան կոլեկտիվի մի մաս և ունենան իրենց ուրույն դերը:

Օրինակ՝ կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարողությունները աշակերտը գալով է ունենալ խոսքի խանգարում, հետևաբար կարող է դժվարանա երգել: Համընդհանուր ձևավորման սկզբունքներին համապատասխան կազմակերպված դասապրոցեսում համադասարանցու հետ հանձնարարության կատարումը կարող է լինել մասնակցություն ապահովելու ձևերից, բայց ուսուցիչը կարող է նաև կիրառել այլ ռազմավարություններ, օրինակ՝ երգը ուսուցանելու համար օգտագործել նվագակցություն, բոլոր սովորողներին իրար հետ հաղորդակցվելու համար սովորեցնել օգտվել տեխնոլոգիական միջոցներից կամ աշակերտներին սովորեցնել ժեստերով երգել:

Այս ամենը առավել լավ պատկերացնելու համար տեսնենք, թե իրականում այս տեխնոլոգիան ինչպես է կիրառվում ուսուցման գործընթացում.

Ուսումնական նյութի նախապատրաստական փուլում կատարվում է.

- երգի ընտրություն, դրա բաժանում հատվածների,
- լրացուցիչ նյութի ընտրություն,
- թիմային աշխատանքի տեսակի ընտրություն:

Աշակերտների նախապատրաստումը համատեղ աշխատանք կատարելու կարողությունների ձևավորման փուլում կատարվում է.

- Ուրիշին լսելու կարողությունների ձևավորում,
- Ուրիշի կատարման մասին կարծիք արտահայտելու կարողությունների ձևավորում,
- Սեփական կարծիք արտահայտելու և այն հիմնավորելու կարողությունների ձևավորում,
- Անհրաժեշտ ինֆորմացիա հայթայթելու կարողությունների ձևավորում,
- Մտապատկերը երաժշտության միջոցով արտահայտելու և երաժշտությունը մտապատկեր դարձնելու կարողությունների ձևավորում,
- Վերլուծություն և համադրություն կատարելու կարողությունների ձևավորում,
- Եզրահանգումներ կարատելու կարողությունների ձևավորում և այլն:

Բուն ուսումնական աշխատանքի կատարման փուլում կարող է կազմակերպվել.

- Փոխադարձ ուսուցում ուսուցիչ – աշակերտ դերային խաղի տեսքով,
- Զուգերգ կատարելու ձևով,
- Երգչախմբում հանդես գալու միջոցով:

Ուսուցման այս տեխնոլոգիայի կիրառումը նպաստում է.

- Ուսուցման արդյունավետության բարձրացմանը՝ ավելի լավ է յուրացվում և մտապահվում ուսումնական նյութը,
- Երգելու կարողունակության զարգացմանը,
- Խթանում է ուսման բարձր ճանաչողական դրդապատճառների ձևավորմանը,
- Ինքնուրույն, առանց գիտելիքներ ձեռքբերելու կարողունակությունների ձևավորմանն ու զարգացմանը,
- Ուրիշներին գնահատելու կարողունակությունների ձևավորմանն ու զարգացմանը,
- Նպատակներ ձևավորելու և դրանց իրականացնելու կարողունակությունների ձևավորմանն ու զարգացմանը,
- Խմբակային երգեցողության կարողունակությունների ձևավորմանն ու զարգացմանը,
- Վերլուծելու, համադրելու և ինքնուրույն եզրահանգումներ կատարելու կարողունակությունների ձևավորմանն ու զարգացմանը,
- Ստեղծագործական կարողունակությունների ձևավորմանն ու զարգացմանը:

Ծրագրավորված ուսուցման տեխնոլոգիայի իմաստը կայանում է նրանում, որ ապահովում է հետադարձ կապ ուսուցման ողջ գործընթացում: Դրա համար ուսուցման նյութը բաժանվում է ոչ շատ մեծ, սակայն տրամաբանական ամբողջություն կազմող մի քանի մասերի, որոնք անվանվում են ուսուցման քայլեր: Այսպիսով ուսումնական նյութը սովորողին ներկայացվում է հատված առ հատված:

Ուսումնական ամեն քայլ, որն իր մեջ ամփոփում է ավարտուն ինֆորմացիոն հատված ներկայացվում է սովորողներին ինքնուրույն ուսումնասիրելու համար:

Հատվածը ուսումնասիրելուց հետո տրվում է այդ հատվածի հիմնական իմաստը արտահայտող հարցը, որը պահանջում է այո կամ ոչ պատասխանը: Ճիշտ պատասխանելու դեպքում սովորողին հնարավորություն է տրվում անցնել ուսումնական հաջորդ քայլին:

Ծրագրավորված ուսուցման տեխնոլոգիայի կիրառման ներկայացված ուսումնական նյութը ապահովում է ամեն աշակերտի ամբողջ նյութի բոլոր հատվածների յուրացում և նկատի է առնում բոլոր սովորողների ուսման առանձնահատկություններն ու ուսման տեմպերը:

Այս տեխնոլոգիան իհարկե չի կարող չկիրառվել կրթության հատուկ կարիք ունեցող երեխաների ուսուցումն իրականացնելիս: Ծրագրավորված ուսուցման տեխնոլոգիան միջոց է, որով ուսուցիչը իր ուսուցանվող նյութը կարող է հասցնել դասարանի բոլոր աշակերտներին՝ անկախ նրանց կարողությունների, ընդունակությունների մակարդակից: Այստեղ ակնհայտ է ուսուցման անհատական մոտեցման սկզբունքը: Աշակերտները ուսուցանվող նյութը յուրացնում են <<քայլերով>> և եթե որևէ <<քայլի>> վրա դժվարանում են, ապա չեն անցնում հաջորդ <<քայլին>> այնքան ժամանակ մինչև չեն յուրացնի նախորդը:

Ներառական կրթության պայմաններում այս տեխնոլոգիայի կիրառումը երաժշտության դասաժամին ենթադրում է հետևյալ առավելությունները.

- Աշակերտները երգում են իրենց հարմար տեմպով՝ մեկն արագ, մյուսը ավելի դանդաղ,
- Ապահովում է մշտական հետադարձ կապ ուսուցչի հետ՝ յուրացրեց – չյուրացրեց այս մեղեդին, գիտի, թե չգիտի այն,
- Սովորողը չի ունենում բացթողումներ իր գիտելիքների մեջ:

Այսպիսով՝ ներառական կրթության պայմաններում երաժշտության դասաժամին մանկավարժական տեխնոլոգիաների և մեթոդների ներդրման համար նախ և առաջ ուսուցիչները պետք է հիմնական գիտելիքներ ստանան հաշմանդամության ասպարեզից, որպեսզի նրանց վերաբերմունքը և աշխատանքի մեթոդները չխանգարեն հատուկ կարիքներով երեխաներին ուսումնական պլանի նկատմամբ հավասար մատչելիություն ունենալու:

Գլուխ 2. Ներառական կրթության առանձնահատկությունները երաժշտության դասաժամին

**«Երաժշտությունը իրականության
կերպարահնչյունային արտացոլումն է»:**

Բ. Ասաֆև

Մարդկության զարգացմանը զուգահեռ երաժշտությունը ձեռք է բերում հատուկ նշանակություն, երբ խոսք է գնում անհատի հոգեկան աշխարհի կամ մի ամբողջ մշակույթի մասին, երաժշտությունը հանդես է գալիս որպես այդ մշակույթը բնութագրող, բացահայտող և ներկայացնող խորհրդանիշ:

Երաժշտության կարևորագույն առանձնահատկությունն այն է, որ այն մարդու զգայարանների վրա թողնում է անմիջական և ուժեղ ազդեցություն:

Երաժշտությունը, ինչպես և արվեստի մյուս տեսակները, արտացոլում և պատկերում է մեր իրականությունը՝ շրջակա աշխարհը, մարդկանց, բնության երևույթները: Երաժշտությունը առաջին հերթին հաղորդակցության միջոց է մարդկանց միջև, սերունդների միջև, հատուկ միջոց է ինքնաարտահայտվելու ինքն իրեն և մյուսներին հասկանալու համար: Իսկ առօրյա կյանքում երաժշտությունը ուղեկցում է մարդուն ամենուր, բացահայտում է նրա վերաբերմունքը շրջակա աշխարհի նկատմամբ, հարստացնում է նրա հոգեկան աշխարհը, օգնում է նրան ապրել, աշխատել և արարել:

Երաժշտությունը, որպես ուսումնական առարկա, կարևոր դեր ունի երեխայի՝ իբրև մարդ-անհատի ձևավորման և զարգացման վրա տարբեր՝ գաղափարական, կամային,

մտավոր, ստեղծագործական, բարոյական, գեղագիտական, արհեստագործական

- 6 -

Երաժշտական կրթությունը ուսումնական գործընթաց է, որն ուղղված է այն կարողունակությունների ձևավորմանը, որոնց միջոցով զարգանում է ակտիվ, անհատական մոտիվացիայով սովորող, որը ընդունակ է ինքնակրթվել և ամբողջ կյանքում պահպանել հետաքրքրությունը բարձրակարգ երաժշտության և ընդհանրապես արվեստի նկատմամբ: Այն նպաստում է նաև սովորողի մտահորիզոնի ընդլայնմանը, երևակայության, ստեղծագործական և վերլուծական մտածողության զարգացմանը, գեղագիտական և բարոյական չափանիշների, հայրենասիրական և մարդասիրական զգացումների ձևավորմանը, ինչպես նաև կյանքի, շրջապատող աշխարհի նկատմամբ ստեղծագործական վերաբերմունքի դրսևորմանը:

Երաժշտության ուսուցիչը պետք հստակ նպատակներ դնի իր առջև:

- Դաստիարակել հետաքրքրություն, սեր և հուզազգացմունքային վերաբերմունք դեպի երաժշտությունը:
- Ձևավորել և զարգացնել երաժշտական ճաշակ և երաժշտության հետ հաղորդակցվելու պահանջ:
- Ձևավորել և ուղղորդել սովորողներին դեպի արդյունավետ երաժշտաստեղծագործական գործունեություն՝ ունկնդրում, երգեցողություն, երաժշտափյունիկայի շարժում, իմպրովիզացիա և այլն:
- Բացահայտել և զարգացնել սովորողների երաժշտական ընդունակությունները, երգչային ձայնը, կատարողական, ունկնդրման, մեկնաբանման և սեփական կարծիք հայտնելու հմտությունները, երևակայությունը և ստեղծագործական պատկերացումները, նպաստել ինքնաձանաչմանը և ինքնաարտահայտմանը:
- Սովորողի երաժշտական դաստիարակության հիմքում դնել ազգային, նաև համաշխարհային երաժշտությունը, զարգացնել ազգային երաժշտության գիտակ, ազգային ավանդույթները կրող, պահպանող ու սերունդներին փոխանցող սովորող:
- Արժևորել երաժշտությունը և երաժշտական գործունեությունը, որպես մարդու հոգեկան հարստացման, մշակույթի և կյանքի աղբյուր: Դաստիարակել հոգևոր և բարոյագեղագիտական բարձր արժեքներով օժտված մարդ, երաժշտության գիտակից և ակտիվ ունկնդիր:
- Շարունակել զարգացնել քննական մտածողությունը, սեփական հիմնավորված դիրքորոշումը արտահայտելու, մյուսների կարծիքը լսելու, հարգելու, պատճառա-հետևանքային կապերը վերլուծելու և որոշումներ կայացնելու հմտությունը:
- Ապահովել շարունակական կրթության և երաժշտության հետ հաղորդակցվելու հնարավորությունները բոլոր սովորողների համար:
- Գիտակցել և գնահատել երաժշտական ստեղծագործությունների հեղինակային իրավունք- ները, քննադատաբար վերաբերվել այն միջավայրին, որը ստեղծվել է տեղեկատվական տենդլոգիաների և լրատվամիջոցների կողմից, ճշտել տեղեկության հավաստիությունը:
- Գիտակցել երաժշտական արվեստի դերը ժողովուրդների հասարակական, մշակութային և պատմական համատեքստում, հասկանալ նրա նշանակությունը, որպես միջմշակութային հաղորդակցության լեզվի:
- Դաստիարակել հատուկ վերաբերմունք՝ իր երկրի, մարզի, քաղաքի մշակութային օջախների գործունեության վերաբերյալ, համերգասրահներ, թատրոններ, թանգարաններ, պատկերասրահներ այցելելու ցանկություն և պահանջ:
- Մշակութային օջախներում դրսևորել պատշաճ վարքագիծ, համապատասխան պահվածք, երաժշտություն ունկնդրելու մշակույթ:

Յուրաքանչյուր նպատակ հիմնվում է տվյալ դասարանին, տվյալ առարկային և երեխայի անհատական առանձնահատկություններին համապատասխանող ակնկալիքների

վրա: Կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող աշակերտների դասընթացները նպատակը գրանցվում է նրանց ԱՌԻՊ-ում: Պետք է հաշվի առնել յուրաքանչյուր երեխայի

-7-

հնարավորությունները, կարողունակությունները, հետաքրքրությունները, որպեսզի նրան յուրովի մասնակից դարձնի դասապրոցեսին: Երաժշտության ուսուցչից պահանջվում է շարունակական ինքնակրթություն, գիտելիքների, մասնագիտական կարողությունների վերանայում և վերամշակում՝ արդի պահանջներին համապատասխան:

Ներառական կրթությունը արդյունավետ դարձնելու նպատակով անհրաժեշտ է ուսուցման ընթացքում կիրառել մանկավարժական մի շարք տեխնոլոգիաներ և մեթոդներ, որոնք դասընթացը կդարձնեն առավել հետաքրքիր, նպատակային և դասապրոցեսին մասնակից կդարձնեն դասարանի բոլոր երեխաներին՝ առանց որևէ խտրականությունների:

Նրանք բոլորովին մեղավոր չեն, որ տարբերվում են իրենց վարքով, ակադեմիական հնարավորություններով, ուշադրության պակասով, գերակտիվությամբ և արտաքին աշխարհի նկատմամբ անհաղորդությամբ: Նրանք բոլորն էլ տարբեր են իրենց կրթական առանձնահատուկ կարիքներով, բայց նրանց բոլորին միավորում է մի բան՝ նրանք բոլորն էլ կարիք ունեն անընդհատ ուշադրության և հատուկ վերաբերմունքի:

Հիմնականում բոլոր աշակերտներն էլ սիրով եմ մասնակցում <<Երաժշտություն>> առարկայի դասաժամերին:

Սովորողների երաժշտական գործունեության բոլոր տեսակի աշխատանքների հիմքում երաժշտության ակտիվ ընկալումն է, երաժշտություն լսելու և նրա մասին մտորելու կարողության զարգացումը:

Երաժշտություն առարկայի առաջարկվող գործունեության ձևերն են.

- երաժշտական ստեղծագործության ունկնդրում և երաժշտության պատմություն,
- երգերի անհատական և խմբային կատարում,
- երաժշտաոճական և պարային շարժում
- անհատական ստեղծագործում կամ իմպրովիզացիա (շարժումային և երգային, հանպատրաստից հորինում),
- ուսումնական էքսկուրսիաներ՝ թանգարաններ, համերգասրահներ և այլ մշակութային օջախներ:

Երաժշտության ունկնդրումը և ընկալումը բարդ գործընթաց է, որովհետև այն կախված է յուրաքանչյուր անհատի ներքին զգացողությունից, որը բացահայտելը, ձևավորելը և զարգացնելը բավականին դժվար է: Այն զարգացնում է ունկնդրելու կարողությունը, ուշադրությունը, վերլուծական ընդունակությունները և համեմատելու կարողությունը: Երաժշտության ունկնդրման միջոցով սովորողը ծանոթանում է նաև երաժշտության պատմությանը, ուսումնասիրում է ունկնդրվող ստեղծագործության ստեղծման պատմական ժամանակաշրջանը, կոմպոզիտորի ստեղծագործական գործունեության առանձնահատկությունները և այլն: Սովորողը հասկանում է, որ ունկնդրել չի նշանակում միայն լսել, պետք է ներկայացնել, մեկնաբանել, վերլուծել, երաժշտությունից ստացած տպավորությունները, դրսևորել հուզական արձագանք, ինքնուրույն կարծիք հայտնել, մենակ կամ խմբով ներկայացնել ուսումնասիրություններ, հետազոտական կամ նախագծային աշխատանքներ և այլն:

Անհատական և խմբային երգեցողությունը երեխաների ամենասիրելի գործունեության տեսակն է, որի ընթացքում զարգանում է նրա լսողությունը, ուժգնությունը, զգացողությունը: Երգեցողությունից է երեխան ստանում իր առաջին երաժշտական տպավորություններն ու զգայական ընկալումը: Մկսած առաջին դասերից՝ պետք է սովորեցնել երեխաներին ճիշտ երգեցողության կանոնները՝ ձայնի դրվածք, շնչառություն, բառերի հստակ արտասանություն, մաքուր ինտոնացիա և այլն: Խմբային երգեցողության միջոցով ձևավորվում և զարգանում է սովորողների երգչային ձայնածավալը, ճիշտ շնչառությունը, ձայնակազմությունը, առողջանությունը, մաքուր ինտոնացիայով միաձայն

(ունիստն) և երկձայն երգելու կարողությունը, անսամբլային զգացմունքները, նախապատրաստում հետագայում խմբերգային երգեցողության համար:

-8-

Խմբային երգեցողությունը զարգացնում է նաև մի շարք բարոյական արժեքներ՝ բարություն, ընկերասիրություն, հանդուրժողականություն, միասնականություն, մեկը մյուսին լսելու, սեփական պարտականությունների նկատմամբ պատասխանատու վերաբերմունք դրսևորելու կարողությունը:

Երաժշտական գործունեության մյուս ձևը երաժշտառիթմական և պարային շարժումն է, որը նպաստում է սովորողների հոգևոր և ֆիզիկական ուժերի ներդաշնակ զարգացմանը, ժամանակի և տարածության մեջ ճիշտ կողմնորոշվելու ունակությանը: Գործունեության այս ձևի ընթացքում սովորողը կատարում է ունկնդրվող կամ կատարվող ստեղծագործությունների ռիթմական նվագակցություններ, սովորում և կատարում է պարային տարրեր, շարժումներ, կամ ամբողջական պարեր:

Երեխաների սիրած գործունեության տեսակներից է խաղը, մասնավորապես՝ երաժշտական շարժախաղերը, որոնք կարևոր դեր են կատարում կրտսեր դպրոցականների շարժումային գործունեության զարգացման գործում: Շարժախաղերը լայն հնարավորություն են տալիս երեխաներին ցուցադրելու ինքնուրույնություն և ստեղծագործական երևակայություն:

Գործունեության հաջորդ ձևը անհատական ստեղծագործում կամ իմպրովիզացիան է, որի գլխավոր նպատակը սովորողների ստեղծագործական ունակությունների զարգացումն է: Կիրառվում են շարժումային, պարային, երգչային և նվագարանային իմպրովիզացիաներ, փոքրիկ մեղեդիների հորինումներ, տրված անավարտ մեղեդու շարունակում և այլն: Իմպրովիզացիայի բոլոր միջոցները երեխաների մեջ զարգացնում են գեղարվեստական երևակայություն, ինքնուրույնություն, նպատակին հասնելու ձգտում, բարձրացնում երաժշտական գործունեության ակտիվությունը:

Սովորողները բոլոր երաժշտատեսական գիտելիքները ձեռք են բերում երաժշտությամբ գործնականորեն զբաղվելու ընթացքում, ծանոթանում են երաժշտության մեջ դրանց կիրառմանը:

Շատ կարևոր է նաև սովորողների երաժշտագեղագիտական ճաշակի և մտահորիզոնի ձևավորումը, որը պետք է իրականացվի ուսումնական էքսկուրսիաների՝ համերգասրահներ, թանգարաններ, թատրոններ այցելության ընթացքում, դրանք կարելի է իրականացնել ակտիվացնելով թանգարանների կրթական ծրագրերի հետ համագործակցությունը: Սովորողի կյանքում կարևոր տեղ է զբաղում նաև դպրոցական համերգների կազմակերպումը, որը ձևավորում է երաժշտություն ունկնդրելու սովորություն և միջոցառումներ կազմակերպելու փորձ:

Եթե երեխան չունի երգելու կարողություն և հնարավորություն, ոչինչ, այդ երեխան թող ունկնդրի, նկարի երաժշտությունից կամ երգից ստացած տպավորությունները, թող երաժշտառիթմիկ շարժումներ անի կամ պարի, բայց թող մասնակցի:

Անխտիր բոլոր սովորողները կարող են ունկնդրել երաժշտությունը, բնական / ծափ, դուփյուն, ճտոց, կտտոց/ և մանկական հարվածային նվագարաններով ցույց տալ զարկի ռիթմական պատկերներ:

Ուսուցիչը պետք է.

- օգնի բոլոր երեխաներին, որ խաղան միասին, կիսեն պատասխանատվությունը,
- պակասեցնի ուսուցման ժամանակ դժվարությունների ներգործությունը,
- թույլ չտա, որ զարգանան այդ դժվարությունները,
- լուծի վարքագծի խնդիրներ,
- ուսումնական ակտիվացնի առօրյա կյանքում օգտագործվող կարողունակությունները,
- լավացնի դասարանում փոխհարաբերությունները:

Այս բոլոր կարողությունները կարող են օգնել ցանկացած առարկայի ուսուցչի

իրականացնել հետաքրքիր և ինտերակտիվ դասաժամ:

Յուրաքանչյուր ուսուցիչ ազատ է մեթոդների ընտրության հարցում, իսկ ճիշտ ընտրված

-9-

մեթոդը հնարավորություն է տալիս առավել արդյունավետ իրականացնելու ուսուցման գործընթացը: Կրթական գործընթացի արդյունավետությունը պայմանավորված է նաև այն հանգամանքով, թե ուսուցումը որքանով է ուղղորդված դեպի սովորողները և հասարակությունը, ինչպես են մատուցվում, գնահատվում սովորողների գիտելիքները, նրանց կարողունակությունները:

Ուսումնառության համընդհանուր ձևավորման սկզբունքները խարսխված են ուսուցման երեք տեսակների վրա՝ ճանաչողական, ռազմավարական և հուզական:

1.Ճանաչողական-Աշակերտները ճանաչում և մտապահում են երգի բառերն ու երաժշտությունը:

2.Ռազմավարական - Աշակերտները երգում, ունկնդրում և վերլուծում են երգի բնույթն ու տրամադրությունը:

3.Հուզական - Աշակերտները քննարկում են երգի նկատմամբ անձնական զգացմունքները:

ՈւՒՀՀ սկզբունքները համապատասխանում են մի գաղափարախոսության, որը ողջունում է սովորողների տարբերությունները: Ուսուցիչները կարող են բարելավել իրարից տարբեր սովորողների ուսումնառությունը՝ ճանաչողական, ռազմավարական և հուզական ուսումնառության բազմազան հնարավորություններ ստեղծելով: Ավանդական մոտեցումը կարող է խոչըդոտներ առաջացնել այն աշակերտների համար, ովքեր ավելի լավ են սովորում փոխներգործուն միջավայրերում կամ փոքր խմբերում:

ՈւՒՀՀ-ի երեք սկզբունքները հետևյալն են՝

Համընդհանուր ձևավորումը, ինչպես անունը հուշում է, ուսուցման նպաստավոր միջավայր ստեղծելն է բոլոր սովորողների համար: Այն կոչված է բարելավելու ներառականությունը՝ ուսուցչի վրա դնելով դասավանդման և ուսումնական գործընթացի կազմակերպման պարտականությունները:

Դասարանում համընդհանուր ձևավորման օգտագործումը միտված է ներառական գործընթացի բարելավմանը: Համընդհանուր ձևավորումն ուղղված է սովորողներին՝ որպես «սովորական» ու «առանձնահատուկ» երեխաների տարբերակումը վերացնելուն, ելնելով նրանից, որ յուրաքանչյուր անհատ տարբեր կերպ է սովորում և որ բազմազան մոտեցումների կիրառումը կօգնի բոլոր սովորողներին:

Դասարանում համընդհանուր ձևավորման կիրառման համար երաժշտության ուսուցիչներից պահանջվում է երկու կարևոր հանձնառություն: Առաջինը՝ դասերին պատշաճ կերպով նախապատրաստվելու համար ուսուցիչները պետք է ճանաչեն իրենց սովորողների կարիքները՝ առանձնահատկությունները, հետաքրքրությունների շրջանակը, ունակությունների մակարդակը:

Երկրորդը՝ ուսուցիչները պետք է որոշակի ժամանակ հատկացնեն դասի ներկայացման, աշակերտներին արտահայտվելու հնարավորություն ընձեռելու և դասապրոցեսում ընդգրկվելու բազմազան միջոցները նախապես պլանավորելու համար:

Հեշտ չէ ունենալ համընդհանուր ձևավորման սկզբունքներին համապատասխանող դասարան: Սակայն, երբ ուսուցիչները հիմնավորապես ընդունում են դասարաններում տարբեր ունակությունների տեր սովորողների ներկայությունը և դասապրոցեսը կազմակերպում են այնպես, որպեսզի ներգրավեն բոլոր սովորողներին, ՈւՒՀՀ-ն կատարելագործվում է: Ուսումնական տարվա ընթացքում, իրենց սովորողներին ճանաչելով ու օգտվելով աշակերտներին նկարագրող տեղեկատվական աղբյուրներից, ուսուցիչները կարող են դասավանդումը հարմարեցնել իրենց սովորողների կարիքներին:

Օրինակ՝ երաժշտության ուսուցիչը կարող է ցուցադրել տողատակերով տեսահոլովակ, որպեսզի սովորողները միաժամանակ կարողանան կարդալ տեսահոլովակում

ներկայացվող երգի տեքստը: Սա կարելի է համարել պայմանագրի բարձրագույն բնույթի խանգարում ունեցող սովորողի համար, սակայն բովանդակությունը հասկանալի դարձնելու առումով՝ ճկուն մոտեցում է բոլոր սովորողների համար:

-10-

Սովորողները կարող են տեղեկատվություն ստանալ զանազան ձևերով: Դրանք կարող են լինել տեսողական, լսողական, շոշափելու կամ մուլտիմեդիայի միջոցով: Աշակերտներին տեղեկատվությունը բազմազան միջոցներով փոխանցելը ապահովում է նյութի մատչելիությունը:

Սովորողները կարող են իրենց յուրացրածը արտահայտել զանազան ձևերով: Դա կարող է լինել գրելու, խոսելու, թատերական ներկայացման, արվեստի կամ ցուցադրման այլ եղանակներով:

Իրենց գիտելիքները ցույց տալու համար սովորողին տրամադրվող բազմազան ձևերը միտված են սովորածը արտահայտելու հնարավորությունը:

Կան դասարանում ՈՒՀԶ-ի իրականացման բազմաթիվ ձևեր: Երաժշտության ուսուցչի կողմից այս կամ այն մոտեցման ընտրությունը կախված է դասարանում սովորողների առանձնահատկություններից և ուսուցանվող նյութի բովանդակությունից:

Երաժշտության ուսուցիչը, օգտագործելով ՈՒՀԶ-ի մոտեցումը, կարող է սովորողին հանձնարարել սովորած երգը համեմատել և հակադրել նախորդ դասերին կամ դասարաններում սովորած երգերի հետ: Ուսուցիչն ուշադրություն է դարձնում սովորողների մտածելակերպի, համեմատելու և հակադրելու ունակության վրա:

Նա շեշտում է, որ գոյություն ունեն երգը սովորելուն օգնող տարբեր մոտեցումներ, օրինակ՝ պլանի կազմում, ձայնագրություններ, տեսանյութեր, նվագակցություն, նկարներ, նվագարաններ: Այնուհետև օգտագործում է այդ մոտեցումներին օժանդակող գործիքներ, որպեսզի լրացուցիչ միջոցի կարիք ունեցող սովորողները ընտրեն իրենց համար օգտակար տարբերակը:

Դպրոցները պետք է ակնկալեն *առաջընթաց* բոլոր սովորողներից: Մանկավարժները պետք է լինեն գործվալից և մեծ ակնկալիքներ ունենան բոլոր սովորողներից:

Աշակերտների մեջ հարկավոր է հետաքրքրություն առաջացնել սովորելու նկատմամբ: Յուրաքանչյուր սովորողի բնորոշ է զարգացման, առաջադիմության ուրույն մակարդակ, սովորելու սեփական ոճ և ընդունակություններ: Հարկավոր է կիրառել սովորողներին հետաքրքրող տարբեր ձևեր՝ սովորելու նկատմամբ հետաքրքրությունը պահպանելու համար:

Ներառական և հատուկ կրթության մոդելները տարբերվում են սովորողի գնահատման ձևով: Եթե հատուկ կրթության մոդելի դեպքում սովորողն առաջընթաց չի ցուցաբերում, ենթադրվում է, որ դա նրա ունեցած առանձնահատկության հետևանք է: Ներառական միջավայրում նման դեպքում ուսուցիչները և վարչական աշխատողները վերանայում են համակարգը, դպրոցի և դասարանի պայմանները՝ սովորողների ուսումնառության խոչընդոտները վեր հանելու համար: Վերանայումից հետո կազմվում է սովորողի առաջընթացին օժանդակելու գործողությունների պլան: Այդ պլանը կարող է ներառել հավելյալ աջակցություն: Ուսուցիչները նախ և առաջ մտածում են, թե արդյո՞ք ուսուցման խոչընդոտը դասարանի միջավայրն է, իրենք իրենց հարցնելով:

-Առկա՞ է նպատակային հմտություններ սովորեցնելու համար անհրաժեշտ հասանելիություն և հնարավոր է արդյոք դա փոխել:

-Արդյո՞ք փորձ կատարվել է նյութը մատուցելու բազմազան ձևերով՝ դրանք լավագույնս համապատասխանեցնելով աշակերտների ուսումնառության ոճին:

-Կա՞ն ավելի լավ ձևեր, որոնցով կարելի է օգնել սովորողին՝ դրսևորելու իր սովորածը:

-Արդյո՞ք դասարանում կան սովորողի ուսմանը խոչընդոտող գործոններ (օրինակ՝ ձանձրալի մթնոլորտ, աղոտ լուսավորություն, ճնշումներ դասընկերների կողմից, անհարմար դիրք):

Երաժշտություն առարկայի ուսումնական նոր ծրագիրը կառուցված է «ստեղծագործության» շուրջ գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների,

վերաբերմունքի, արժեքների ձևավորման, զարգացման և պահպանման գործընթացի որոշող սովորողը հանդես է գալիս՝ որպես ունկնդիր, կատարող, հանպատրաստից հորինող, արվեստագետ, քննադատ, հանդիսատես և այլն:

-11-

Վերջնարդյունքները ձևավորում են սովորողի գնահատման չափանիշը:

Երաժշտության ունկնդրում-Հաղորդակցվի և ինքնաարտահայտվի ունկնդրվող նյութի խաղային, հեքիաթային կերպարների, խոսակցական և երաժշտական ինտոնացիաների միջոցով, կատարի համապատասխան նմանողական շարժումներ: Բեմականացնի մանկական օպերաներից հատվածներ. հետաքրքիր երաժշտական կերպարներով, ներկայացնի կիրառված արտահայտչամիջոցները: Ճանաչի երաժշտության պարզ տեսակները:

Երգեցողություն-Երաժշտական խաղերի, հեքիաթների, մանկական օպերաների, ժողովրդական ծեսերի ուսուցման ընթացքում ստեղծի հետաքրքիր կերպարներ արտահայտիչ երգեցողության, համապատասխան դիմախաղի և դերասանական հնարների միջոցով:

Երաժշտադիմական շարժում- Ստեղծի երաժշտական նյութին համապատասխան ռիթմական նվագակցություն, <<բնական>> նվագարաններով՝ ձեռքերով, ոտքերով և ռիթմական նվագարաններով:

Իմպրովիզացիա- Ստեղծի փոքրիկ իմպրովիզացիաներ՝ շարունակի և ավարտի փոքրիկ մեղեդին: Տրված քառատողով հորինի ռիթմական պատկեր և մեղեդի:

Կատարում-Երգի՝ ներկայացնի հայ ազգային և այլ ազգերի ժողովրդական, կոմպոզիտորական երգեր՝ ճիշտ կեցվածքով, շնչառությամբ, հստակ առոգանությամբ, մաքուր ինտոնացիայով, անսամբլային զգացողությամբ, հետևելով խմբավարի շարժումներին: Կատարումը ուղեկցի պարային կամ ռիթմական շարժումով: Ձեռքի նշաններով երգի հնչյունաշարի աստիճանները, և կատարի երկձայն մեղեդիներ:

Ներկայացում- Ներկայացնի ստեղծագործության բնույթը, բովանդակությունը, տեսակը, տեմպը, տեմբրը, ռեգիստրը, դինամիկան: Երաժշտությունից ստացած իր տպավորություններն ու զգացողությունները ներկայացնի գրագետ կապակցված խոսքով, օգտագործելով երաժշտական մասնագիտական եզրույթներ և նոր տեխնոլոգիաների հնարավորությունները:

Ընկալում և հուզական արձագանք- Մեղեդու տրամադրությունը, բնույթը արտահայտի հույզերով, երգելով, պարելով կամ ռիթմական շարժումներով, մեկնաբանի և հիմնավորի կատարած ռիթմական կամ պարային շարժումները:

Վերլուծի ստեղծագործությունը՝ նկարագրի բովանդակությունը, համեմատի և ցույց տա արտահայտչական և նկարագրական ինտոնացիաները:

Մեկնաբանություն և գնահատում- Ստեղծագործությունից ստացած սեփական զգացողություններն արտահայտի գույների միջոցով կամ նկարելով: Մեկնաբանի իր և դասընկերների աշխատանքների լավ և վատ կողմերը, կատարի ինքնագնահատում և փոխադարձ գնահատում:

Երաժշտությունը և նոր տեխնոլոգիաները- Բացատրի, թե համացանցը ինչպես է օգնում իրեն ավելի հաճախ և արդյունավետ հաղորդակցվել երաժշտության հետ:

Համեմատի ժամանակակից, նաև նոր տեխնոլոգիաներով ստեղծված և դասական մի քանի ստեղծագործություններ, ընդգծի ընդհանրություններն ու առանձնահատկությունները և հիմնավորի իր նախասիրությունները:

Ստեղծի իր նախասիրած երգերի և ունկնդրվող ստեղծագործությունների շարք, ձայնագրի և օգտագործի առօրյայում, զվարճանքների ժամանակ: Կատարի առցանց դիտումներ համաշխարհային հայտնի օպերային թատրոններից և համերգասրահներից:

Երաժշտության պատմություն- Դրսևորի հետաքրքրություն, և սեր դեպի ժողովրդական և կոմպոզիտորական երաժշտությունը: Բացատրի երաժշտական արվեստի դերը ժողովուրդների հասարակական, մշակութային և պատմական համատեքստում: Դառնա հայ ազգային երաժշտության կրողը, պահպանողը և սերունդներին փոխանցողը:

Դրսևորի հետաքրքրություն, սեր և հարգանք իր ազգային արժեքների նկատմամբ:

Երաժշտության դերը և նշանակությունը կյանքում -Բացատրի, երաժշտության դերն ու նշանակությունը իր առօրյայում՝ դպրոցական կյանքում, հանգստի և զվարճանքների ժամանակ: Մեկնաբանի, երաժշտության կարևոր դերը ժողովուրդների մերձեցման գործընթացում, և

արժևորի մշակութային բազմազանությունը:

Դրսևորի հետաքրքրություն կենդանի կատարումների նկատմամբ, հաճախակի այցելի թանգարաններ, համերգասրահներ, թատրոններ, որպես ակտիվ հանգստի անցկացման վայրեր:

-12-

Եզրակացություն

Երաժշտության ուսուցիչները պետք է ընդունեն այն փաստը, որ եթե բոլոր երեխաներն ունեն կրթության իրավունք, ապա դա իրենց՝ ուսուցիչների պարտականությունն է ուսուցանել բոլոր երեխաներին: Ուսուցիչներին այդ պատասխանատվությունը ստանձնելուն մղելը կարող է հաջողության բանալին լինել:

Երեխան, որի զարգացումը դժվարեցված է ֆիզիկական խնդրի առկայությամբ, ոչ թե թերզարգացած է քան իր նորմալ հասակակիցները, այլ երեխա է, որն ուրիշ կերպ է զարգացած, քան իր հասակակիցները: Այս մոտեցումը հնարավորություն է տալիս կարևորել, որ խնդիր ունեցող երեխաները նույնպես համարվում են հասարակության լիիրավ անդամ:

Բոլոր երեխաներն էլ կարող են սովորել, երգել, ունկնդրել, կատարել երաժշտաոձիթմային շարժումներ. պետք է ապահովել համապատասխան պայմաններ նրանց կրթության համար: Ներառական կրթությանը պետք է օժանդակեն առարկայական ուսուցիչները, ծնողները, առհասարակ, բոլոր նրանք, ում միջամտությունը կարող է այս կամ այն կերպ օգտակար լինել, որպեսզի ամեն մի երեխա կգտնի իր տեղն այդ համակարգում, և հնարավոր կլինի դպրոցում սովորելը համատեղ ընտանիքի գրկում ապրելու հետ:

ԿԱՊԿՈՒ երեխաները պետք է ավելի ակտիվորեն ինտեգրվեն երաժշտության դասաժամերին և արտադասարանական միջոցառումներին, երաժշտական կրթություն և գեղագիտական դաստիարակություն ստանան բոլորի հետ միասին, զարգացնեն իրենց կարողունակությունները:

Պետք է ամրապնդել երաժշտություն առարկայի ուսուցիչների և ԿԱՊԿՈՒ ծնողների համագործակցությունը:

Դպրոցում երեխաներին միմյանցից առանձնացնելու օրինական հիմքեր չկան: Երեխաները պետք է սովորեն միասին, դա օգտակար կլինի բոլորի համար: Պետք չէ նրանց պաշտպանել միմյանցից: Բոլոր երեխաներին պետք է կրթությունը, որը կօգնի նրանց հարաբերություններ հաստատել և պատրաստվել կյանքին հասարակության մեջ: Միայն ներառական մոտեցումը կարող է նվազեցնել վախը և նպաստել բարեկամության, հարգանքի ու փոխըմբռնման հաստատմանը: Ներառական կրթությունն օգնում է կանխել խտրականությունը երեխաների նկատմամբ՝ սատարելով նրանց բոլորին՝ ինչպես հատուկ կարիքներ ունեցողներին, այնպես էլ չունեցողներին:

Ներառական կրթությունը նպաստում է հասարակության բոլոր անդամների հնարավորությունների հավասարեցմանը՝ հաստատելով, նոր հարաբերություններ և ստեղծագործական հնարավորություններ, որոնք անցյալում անհնար էին: Ներառական կրթությունը մարդու իրավունք է, այն ապահովում է լավ կրթություն և սոցիալական առումով հիմնավորված է:

Կարևոր է.

- պետական աջակցության շարունակության ապահովումը սոցիալապես անապահով երեխաներին մշակութային մասնագիտական ուսուցման և գեղագիտական դաստիարակության ասպարեզում, գեղարվեստական կրթության և գեղագիտական դաստիարակության իրականացման արդյունքում մասնագիտությունների ձեռքբերումը, ստեղծագործական հմտությունների զարգացումը:

- երեխաների ժամանցը բազմաբովանդակ անցկացնելու նպատակով մշակութային միջոցառումների իրականացումը, մշակութային միջոցառումների և ազատ ժամանցի կազմակերպումը, որը կապահովի երեխաների հետաքրքրությունների լայն շրջանակ, պայմաններ կստեղծի նրանց գեղագիտական, հոգևոր և ստեղծագործական կարողունակությունների զարգացման համար:

Կարևոր է նկատի ունենալ, որ սովորողների գեղարվեստական հմտությունների զարգացումն ու արժեքային համակարգի ձևավորումը դիտվում են որպես բոլոր թեմաների ուսուցմանն ուղեկցող խնդիրներ:

Երաժշտությունը կատարյալ միջոց է բոլոր երեխաներին և մասնավորապես՝ կրթական առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող երեխաներին ուսուցման գործընթացում ներառելու համար: Երաժշտական փորձառությունը կարող է նրանց համար արդյունավետ լինել լեզվական, ճանաչողական և շարժողական կարողությունների զարգացման համար՝ միաժամանակ նպաստավոր պայմաններ ստեղծելով սոցիալականացման համար:

Արվեստը հասկանալու բանալին առօրեականի և գեղարվեստականի փոխհարաբերության

ընկալումն է, սովորողը արվեստի առարկաների դասավանդման ընթացքում ընկալում է գիտելիքների, ձևավորված հմտությունների, վերաբերմունքի և արժեքների շնորհիվ պետք է հասկանա, ընկալի, թե ինչպես է առօրեականը արվեստի միջոցով դառնում կատարյալ, այսինքն՝ գեղարվեստական:

-13-

Գրականության ցանկ

- 1.«Ներառական կրթություն» ուսումնամեթոդական ուղեցույց, Երևան 2015
- 2.Ն. Մանուկյան, Վ. Ոսկանյան, Ա. Սուրադյան, Շ. Մաթևոսյան «Ներառական կրթության իրականացման ուղեցույց», Եր., 2008
- 3.«Ներառական կրթության ռազմավարություններ»> Դասագիրք Մինեսոթայի համալսարան, Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներ Խ.Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարան, 2018
4. <http://krtutyun.wordpress.com>
5. <http://escs.am/am/static/inclusiveeducation?s=edu>
6. «ԵՐԱԺՇՏՈՒԹՅՈՒՆ» ԱՌԱՐԿԱՅԻ ՉԱՓՈՐՈՇԻՉ ԵՎ ԾՐԱԳԻՐ

